

ΑΝΔΡΕΑ ΤΙΝΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ (1).

—ooo—

Ἐν Στενημάχῳ τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1860.

Περὶ σπουδάστε φίλε!

Σήμερον, τέλος πάντων, ἔρχομαι νὰ ἐκπληρώσω κατὰ τὸ ἐνὸν τὴν πρὸ πολλοῦ δοθείσαν ὑπόσχεσίν μου, ἐπιστέλλων ὑμῖν ὅτι ἐν ὧραις σχολῆς ἐδυνήθην μέχρι τοῦδε νὰ συναθροίσω περὶ τῆς ἐπαρχίας Φιλιππουπόλεως, ὅσον ἐθιμὰ τινα τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης, μύθους, παιδιὰς, λέξεις, ἐπιγραφὰς κλπ. Ἄνδρες δὲ σοφοὶ θέλουσι βεβαίως ἀναλάβει τὴν ἐπιστημονικὴν τῶν τοιούτων ἔρευναν, τὴν ἀντιπαράθεσιν αὐτῶν πρὸς τὰ τῶν προγόνων ἡμῶν ἀνάλογα, καὶ ἐν γένει τὴν καθολικὴν αὐτῶν εξέτασιν, καθὼς καὶ προκηρύξεις περὶ τούτου ἰδημοσιεύθησαν (ὄρ. Ἡμέρας ἀριθ. 223).

Ἡ ἀνάγκη δὲ καὶ ἡ χρησιμότης τῆς τοιούτων συλλογῆς καὶ δημοσιεύσεως ὑπὸ πολλῶν ἤδη κατεδείχθη. Ἐκτὸς δὲ τῆς ἱστορικῆς καὶ φιλολογικῆς αὐτῶν ἀξίας, τὰ τοιαῦτα συντελοῦσι πολὺ καὶ εἰς τὸ νὰ καταδείξωσιν ἀδικφιλονεικῆτως τὴν ἀληθῆ καταγωγὴν τῶν λαῶν τῶν χωρῶν μάλιστα ταύτων, τοὺς ὁποίους ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τοσοῦτον ἐπιμόνης καὶ πεισματωδῶς ζητοῦσιν οἱ ἀποσπάτωσιν ἀπὸ τῶν ἐνδόξων αὐτῶν ἀγκυμήσεων καὶ ἀπὸ τῶν οὐχ ἦττον ἐνδόξων προσδοκιῶν αὐτῶν. Εἰναι δὲ χρέος ἀπάντων τῶν λογίων νὰ συλλέγωσιν ὅλα τὰ τοιαῦτα ἐπιμελῶς ἐν ὅσῳ εἶναι κειρὸς διότι ἴσως μετὰ παρελευσιν ὀλίγων ἐτι ἐνικυτῶν τὸ ἔργον καταστήσεται δυσχερέστερον, ἀπὸ ὃ τοσοῦτον ἀκρίτως, καὶ ἐν πολλοῖς ἐν αὐθιγῇ, ὑπὸ πάντων εἰσποιούμενος εὐρωπαϊσμός ἢ μᾶλλον ξενοισμός, ἐξοστρακίζων ἀνηλεῶς καὶ βράκας καὶ μεσημέρια καὶ κεφαλῆς καλύμματα ποικιλότατα καὶ ἀντεριά καὶ λεμπαιτίδες καὶ δεσίματα (2), ἀπειλεῖ καὶ αὐτὰς τὰς ἀθωοτάτας παιδιὰς νὰ ἐφηνίσῃ, καὶ τοὺς ἐθνικοὺς μύθους νὰ ἀντικαταστήσῃ διὰ μυθιστοριῶν καὶ ἱεποτικῶν διηγημάτων, ἀντιστάγων εἰς τὰ τῶς προσφιλεῖ ἐν τοῖς διηγήμασι τοῖς ἀπλοῖς ὀνόματα τοῦ Κώστα καὶ τοῦ Γιάννη καὶ τοῦ Εὐθυμίου καὶ τῆς Ἐλένης καὶ τῆς Φρόσως, ὀνόματα ἄλλα, Ἀλφρέδους, Καρόλου, Λουκρητίας. Ἀπόδειξις τῶν εἰρημένων εἶναι ὅτι πολλὰ τῶν κατωθι ἀναφερομένων ἤρχισαν νὰ ἐκλείπωσιν ἢ τοῦλάχιστον νὰ χλευάζωνται, καὶ νὰ περιορίζωνται μόνον εἰς τὰς κατωτέρας τοῦ λαοῦ τάξεις, αἵτινες εἶναι πάντοτε ὁ πιστότερος φύλαξ τῆς προγονικῆς παρκαταθήκης.

(1) Ὅρα φυλλάδιον Πανδώρας 234 περὶ τῆς ἐλληνικῆς κομῆς πόλεως Στενημάχου, καὶ 249 περὶ τῆς διοικήσεως Φιλιππουπόλεως.

(2) Εἶδος γυναικείου ἀναδέσμου.

δοῦ Νορθούκ καὶ Ἀμιλτωνος τὸ ἔτος 1859, ἦν ὁ δεύτερος ἐν τῷ καταλόγῳ, πρώτου ὄντος μόνου τοῦ λόρδου Ἀβερδίνου. Τὸ ἔτος 1828 ἐξελέχθη μέλος τοῦ Κλαῦδ(6) Ἦν προσέτι μέλος τῆς βασιλικῆς γεωγραφικῆς ἐταιρίας, καὶ ἐπίτιμον μέλος τῆς ἀσιατικῆς ἐταιρίας, ἀντιπρόεδρος τῆς βασιλικῆς ἐταιρίας τῆς φιλολογικῆς, ἐπίτιμον μέλος τῆς βασιλικῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν τοῦ Βερολίνου, καὶ ἀντεπιστέλλον μέλος τοῦ γαλλικοῦ βασιλικοῦ Ἰνστιτούτου.

Τὸ 1858 ὁ συνταγματάρχης Λήκιος ἐνιμνεύθη τὴν Ἐλισάβετ Οὐράνη, πρεσβυτάτην θυγατέρα τοῦ Καρλόου Οὐέλκινς, καὶ χάραν τοῦ Οὐίλχελμου Μάρσθεν. Ἀμφότερα τὰ ὀνόματα ταῦτα εἰσὶ γνωστά εἰς τὸν ἀνατολικὸν φιλολογικὸν κόσμον.

Τὴν 6 Ἰαννουαρίου 1860 ὁ συνταγματάρχης Λήκιος ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ μετὰ βραχείαν τινὰ καὶ ἄεικν ἀσθένειαν. Ἡ διάνοια αὐτοῦ οὐδέποτε ἐξηθέρωνεν ἡ δραστηριότης αὐτοῦ μόλις ἐχαλαρώθη ὑπὸ τὸ βάρος ἐτῶν τριῶν πρὸς τοῖς ὀγδοήκοντα. Χαρακτηριστικώτατον τοῦ ἀνδρὸς ὑπῆρξεν ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἀποχώρησις. Αἱ ιδιότητες αὗται τοῦ χαρκτικῆρος του, καθίστων μὲν αὐτὸν προσφιλέστατον πρὸς πάντας ὅσοι ἦσαν οἰκαιοὶ αὐτῷ, ἀπέκρυπτον δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς τὰς ἐξόχους πνευματικὰς φυνάμεις καὶ τὴν βαθεῖαν αὐτοῦ παιδείαν.

Ὁ συνταγματάρχης Λήκιος ἐτάφη ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τοῦ Kensal Green. Ὁ ἱερεὺς ὁ Ἕλλην ἐξ οἰκείας βουλήσεως συνώδευσε τὴν κηδεῖαν αὐτοῦ, ἐκφράζων διὰ τούτου τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἔθνους τοῦ πρὸς ἄνδρα, ὅστις οὐδεὶς ἐφείσατο μέσου πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐλληνικῆς ἐθνικότητος, καὶ τοσοῦτον εἰργάσθη πρὸς ἐρμηνείαν καὶ διασάφισιν τῶν περιεργωτάτων ιδιοτήτων τῆς ἐλληνικῆς χώρας, καὶ τῶν σκηνῶν τῆς ἐνδόξου ἱστορίας αὐτῆς. Ἐν αὐτῷ ἀπωλέσθημεν οὐ μόνον ἄνδρα σοφὸν καὶ ἀρχαιολόγον, ἀλλὰ καὶ ἕτερον μέλος, συνδόν ἡμᾶς μετὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, τῆς φιλολογίας, καὶ τῆς κοινωνίας τῆς παρελθούσης γενεᾶς.

Κ. ΦΡΕΑΡΙΤΗΣ.

ἀρχιτεκτονικῆς, πρὸς εἶδωσιν τοῦ ὁποῦ ἐδαπανήθησαν τρεῖς χιλιάδες λίρῶν. An investigation of the principles of Athenian Architecture, &c. London 1851. Published by the society of Dilettanti.

(6) Club κυρίως σημαίνει κορόνην, ῥόπαλον, Hercules club, τὸ ῥόπαλον τοῦ Ἡρακλέους, ἐξ οὗ μεταφορικῶς καὶ δύναμις ἢ ἰσχύς ἔθεν club-in ὁ νόμος τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης τῆς λέξεως σημασίας σύλλογοι καὶ συστήματα ἀνθρώπων πρὸς τινα πολιτικὴν ἢ ἄλλον τινα ἠθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν σκοπὸν ὀνομασθήσαν club, τοῦτέστι κυρίως δύναμις ἢ ἰσχύς. Ἡ ἀνωτέρω μνημονευομένη ἐταιρία φέρει μόνον τὸ γενικὸν ὄνομα πάσης ἐταιρίας, καλούμενης ἀπλῶς club, διότι εἶναι σύλλογος πολυμελέστατος πάντων ἐν γένει τῶν ἐπὶ παιδείᾳ ὁ ἀντινομένων ἀνδρῶν, περιλαμβάων πρόσωπα πάσης κοινωνικῆς τάξεως. Ἐν αὐτῇ π. χ. συναντῶνται ὑπουργοὶ καὶ ἔμποροι, καθηγηταὶ καὶ καλλιτέχναι, βορμῆχαι καὶ τραπέζιται· οὕτω δὲ κυρίως ἡ ἐταιρία αὕτη χρησιμεύει ὡς μέσον συνεννόσεως, ἐπὶ ὁμοθυμῇ διακοινώσεϊ ἰδεῶν, προσώπων, αἰνιγμάτων ἀλλήως δυσκόλως ἰδύναντο νὰ συνέλθωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐνεκα τῆς φύσεως καὶ τοῦ εἴδους τῶν ἀσχολιῶν αὐτῶν.

Α'. Ἔθιμα.

1. Κατὰ τὴν γέννησιν.

Ὅταν γυνὴ τις γεννήσῃ, τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἢ τὴν ἐπιοῦσαν τελοῦνται τὰ Γεννητούρια (Γενέθλια). δηλ. προσκαλοῦνται αἱ πλησιέστεραι συγγενεῖς καὶ φίλοι τῆς τεκούσας, καὶ παρατίθεται αὐταῖς τράπεζα, ἢ δὲ μπάμπου (ἡ μαῖα) φέρει τὴν πῆτταν, τὴν ὁποῖαν πηδῶσα καὶ εὐχὰς ἀπαγγέλλουσα ὑπὲρ τοῦ βρέφους, κόπτει σταυροειδῶς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς, καὶ ἔπειτα κόπτουσιν ἐξ αὐτῆς ἀνὰ ἑν τεμάχιον ὅλοι αἱ παρακαθήμεναι γυναῖκες· ἀκολουθῶν δὲ ἡ μαῖα θυμιάζει τὴν τράπεζαν καὶ τὰς γυναῖκας. μεθ' ὃ τρώγουσι, καὶ οὕτω περαιοῦται ἡ τελετὴ.

Τὰς ἀκολουθοῦς ἡμέρας στέλλουσιν ὅλοι οἱ συγγενεῖς γλυκίσματα καὶ διάφορα φαγητὰ εἰς τὴν λεχῶσαν, καὶ ὅταν ἔλθωσιν εἰς δευτέραν ἐπίσκεψιν, φέρουσι δῶρόν τι εἰς τὸ βρέφος, νόμισμα, ἢ κόσμημά τι. Συνήθως βαπτίζεται τὸ βρέφος τὴν ἐξοδόμην ἡμέραν, πρὶν δὲ βαπτισθῇ ὀνομάζουσιν αὐτὸ Σιδέρην, οἷον εἰ σιδεροῦν, υἱγιές, εὐχετικῶς, (1), καὶ ποτὲ δὲν ἀφίναται μόνη ἡ μήτηρ μετὰ τοῦ τέκνου τῆς ἐν τῷ θαλάμῳ, ὑπαρχούσης τῆς δεισιδαιμονίας, ὅτι τὰ κακὰ πνεύματα εὐρίσκουσι καιρὸν νὰ ἐπηρεάσωσι καὶ τὴν λεχῶσαν καὶ τὸ βρέφος· ὁμοίως δὲν συγχωρεῖται εἰς οὐδέν· νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς ἄλλ' ὥς νυκτώσῃ. Πρὸ τοῦ δὲ νὰ σαραντίσῃ ἡ μήτηρ δὲν ἐξέρχεται τῆς οἰκίας. Ἀφοῦ δὲ χρονίσῃ τὸ νήπιον, τότε οἱ συγγενεῖς ἢ οἱ γείτονες λάθρα κλέπτουσιν αὐτὸ ἀπὸ τῆς μητρός του, τὸ ἐνδύουσι ἄλλοκότως πως, ὀπλίζοντες αὐτὸ καὶ περιδένοντες διὰ μηρύματος (θηλειᾶς) βάμβακος ἐρυθροῦ χρώματος, φερομένου ἀπὸ τοῦ ὤμου ὑπὸ τὴν ἑτέραν μασχάλην, συνάπτοντες τὰ δύο ἄκρα διὰ κλειθροῦ, καὶ οὕτω μετμημφισμένον φέρουσιν αὐτὸ εἰς τὴν μητέρα. Καὶ τότε τὸ παραδίδουσιν αὐτῇ, ἀνοίγοντες τὸ κλειθρον, ὅταν ὑποσχεθῇ αὐταῖς ἐστίασιν. Καθυμένη δὲ ἡ μήτηρ παρὰ τὸ λίκνον τοῦ τέκνου αὐτῆς, καὶ ἑλαφρῶς κινούσα αὐτὸ τὸ νανουρίζει διὰ τοῦ ἐξῆς ᾄσματος·

« Ἐλα, ὕπνε, κί ἑπαρέ το, γάνι,
ἔλα κί ἀποκοίμισέ το, λιούλιου.

Πάρ το κ' εἰς τοῦ Μᾶϊ τ' ἀμπέλι, γάνι,
κ' εἰς τοῦ Μᾶϊ τὸ περιδόλι, λιούλιου.

Δέστω Μᾶϊ τὸ δουλοῦδι
καὶ τοῦ Μᾶϊ τὸ σταγῶδι,
γὰ κοιμᾶται σὰν τ' ἀργάκι
γὰ ξυπνᾷ σὰν ἀρδονάκι. »

Ὅταν δὲ φιλαρέσκως καὶ θωπευτικῶς χορεύῃ τὸ τέκνον τῆς ἡ μήτηρ, ᾄδει τὸ ἐξῆς·

« Τὸ παιδί μου τὸ καλὸ
ποιὸς τὸ λέγει ἀχαμρὸ,

(1) Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὀνομάζεται ἄλλαχού τῆς Ἑλλάδος πρὸ τοῦ βαπτίσματος « Ἀράκος ». Σ. Η.

δοχηρὰ ἔραι τὰ βούρα της
κί ἀλεποῦ σι' ἀρνίθια της
καὶ κάτα σιὸ προζύμι της »

Καὶ πάλιν.

« Διέτε το, μῶρ', διέτε το !
πῶς πηδαίει καὶ ῥίχεται,
σὰν σπυρὶ βολίθι
σὰν μαργαριτάρι. »

Ἡ δὲ τιτθὴ βαυκαλίζουσα τὸ βρέφος λέγει μετ' ὁδῆς·

« Νά τε το, κρατεῖτί το,
ὥς ποῦ γάλλῃ ἡ μάγα του
ἀπὸ πέρ' ἀπ' ἐγὼ χαρὰ,
τὰ τῷ φέρῃ δυὸ κοκκά
δυὸ κοκκά καὶ δυὸ καλὰ
κατ' ἐγὼ κάτας τὴν οὐρὰ
καὶ τοῦ πορτικοῦ τ' αὐτιά ! »

Ὅταν τῶν παιδῶν οἱ πρῶτοι ὀδόντες πίπτωσι, ῥίπτουσιν αὐτοὺς εἰς τὰς στέγας, λέγοντες· — « Νά σου κρινοκόκκαλο καὶ δὲς μου σιδηρόντιο. »

2. Γαμήλια.

Ὁ γάμος ἄρχεται μίαν ἐβδομάδα πρὸ τῆς τελετῆς τῶν στεφανωμάτων, καὶ τὴν μὲν προτεραίαν Κυριακὴν στέλλονται παρὰ τοῦ νυμφίου πρὸς τὴν νύμφην τὰ λεγόμενα γαμημύλῃα (λοῦτρα), τὴν δὲ Πέμπτην στέλλονται ἀμοιβαίως δῶρα (τὰ δ'ινιά) συνοδευόμενα μετὰ μουσικῶν ὁργάνων, τὴν δὲ Παρασκευὴν γίνονται τὰ καλούμενα Κουκινίσματα ἐν τε τῇ τοῦ νυμφίου καὶ τῆς νύμφης οἰκίᾳ· δηλ. ἀφοῦ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες, στρωννύουσι σινδόνα ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, καὶ ἐπ' αὐτῆς θέτουσι σκάφην, δύο δὲ συγγενεῖς, νεόνυμφοι μάλιστα κυρίαι, κοσκινίζουνσιν ἄλευρον, τὸ ὁποῖον ἔπειτα ἀναμιγνύει μὲ βούτυρον καὶ μέλι παιδίον ἄρρεν. Μετὰ δὲ τὴν πράξιν ταύτην καλύπτουσι τὴν σκάφην μὲ ἑτέραν σινδόνην, καὶ ἀπασαι αἱ γυναῖκες χορεύουσι περὶ αὐτῆς, προσερχούσης τῆς πλησιεστέρας συγγενοῦς, ἥτις τότε κοσμεῖ τὴν κεφαλὴν μὲ κίδαριν μεγάλην. Μετὰ δὲ τὸν χορὸν μία αὐτῶν λαμβάνει κόσκινον, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου ὑπάρχει ἄλευρον, καὶ ἄλλη παρακολουθοῦσα αὐτὴν λαμβάνει ἐξ αὐτοῦ καὶ χρίει ὅλας τὰς παρισταμένας εἰς τὰς περὶ αὐτῆς (συμβολικῶς τούτου δηλοῦντος εὐχὴν γήρως), ἐκεῖναι δὲ ῥίπτουσι δῶρόν τι εἰς τὸ κόσκινον. Τὸ δὲ Σάββατον κόπτεται ἡ πῆττα εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς νύμφης· ἀφοῦ προσκληθῶσι πάλιν αἱ συγγενεῖς, ἡ νύμφη καθίζεται ἐπὶ τινος θρανίου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, καὶ καλύπτεται δι' ἐρυθροῦ καλύμματος· ἔπειτα θέτουσιν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτῆς τὴν πῆτταν, τὴν ὁποῖαν κρατοῦσι δύο νέοι συγγενεῖς αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τῶν γο-

νάτων αὐτῆς καθίζουσι παῖδιον ἄρρεν· ἀφοῦ δὲ εὐλογήσῃ τὴν πάνταν ὁ ἱερεὺς, τὴν κόπτουσι καὶ τὴν σηκώνουσιν. Ἡ νύμφη τότε τρέχει δρομαία νὰ κρυβῇ εἰς παρακείμενον δωμάτιον, ἐν ᾧ ὅλοι οἱ παρόντες κτυποῦσι καὶ εὐχονται αὐτήν. Τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ νυμφίου, ἐνθα προσκαλοῦνται οἱ νέοι συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτοῦ. Τὴν δὲ Κυριακὴν οἱ μὲν νέοι ἀλλιάζουσι τὸν γαμβρὸν αἱ δὲ νέαι τὴν νύμφην, τὴν ὁποῖαν ζωννύει ὁ πατήρ, ἢ μὴ ὑπάρχοντος πατρὸς, ὁ πλησιέστερος συγγενὴς, τὰ δὲ πέδιλα θέτει ὁ λεγόμενος *Ντάβερος*. Ὄταν δὲ ἐξέρχεται πλέον τῆς πατρικῆς οἰκίας ἡ νύμφη συνωδευμένη ὑπὸ πάντων τῶν προσκεκλημένων, καὶ κρατουμένη ὑπὸ δύο μεираκίων συγγενῶν της, διὰ νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μυστηρίου, οἱ μουσικοὶ ᾄδουσι τὸ ἑξῆς ᾠδῆματιον μετ' ἤχον πένθιμον·

« Ἔχετε γαῖά, γειτόρισσαις,
καὶ σείς, μακρογειτόρισσαις,
ἐγὼ πηγαίνω σὺν καλῷ
καθὼς εἶναι γραμμένο » κτ.λ.

Ἀφοῦ δὲ τελειώσῃ ἡ τελετὴ, παῖδιον ἄρρεν διερχόμενον διὰ μέσου τῶν δύο νεονύμφων χωρίζει αὐτοὺς, καὶ τότε πλέον παραλαμβάνεται ἡ νύμφη ὑπὸ τῶν συγγενῶν τοῦ νυμφίου καὶ διευθύνονται ὅλοι εἰς τὴν οἰκίαν ταύτου, διὰ νὰ εὐωχληθῶσιν. Ἐὰν δὲ καθ' ὁδὸν ἀπαντήσωσι βρύσιν, ῥίπτουσιν ἐν αὐτῇ οἱ συγγενεῖς τῶν νυμφίων κερμάτια ἀργύρου. Ἀφοῦ δὲ ἀπέλθωσιν οἴκαδε, οἱ μὲν ἄνδρες κάθηνται χωριστὰ, λαμβάνοντες τὴν πρωτοκαθεδρίαν τοῦ συντέκνου, παρ' ᾧ κάθηνται οἱ πενθεροὶ, ὁ δὲ γαμβρὸς ἵσταται μετὰ τὴν νυμφικὴν λαμπάδα εἰς τὰς χεῖρας· καὶ ἀφοῦ τῷ εὐχτηθῶσι τὰ δέοντα λαμβάνει παρὰ τοῦ συντέκνου καὶ τῶν πενθερῶν τὴν ἁδειαν νὰ κληθῇ. Εἰς ἕτερον δὲ θάλακρον κάθηνται αἱ γυναῖκες, καὶ ἐν τῇ γωνίᾳ ἵσταται ὀρθὴ ἡ νύμφη, κρατοῦσα τὴν λαμπάδα, καὶ ἐξακολουθοῦσα νὰ χαμαρώνῃ μὴ προσφέρουσα μηδὲ λέξιν. Αἱ εὐωχίαι αἱ γαμήλια ἐξακολουθοῦσι τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς ὁ Βάκχος καὶ ἡ Τερψιχόρη εἰσι αἱ λατρευόμεναι θεότητες· τὴν δὲ δευτέραν τὴν ἑσπέραν, πρὸ τοῦ δείπνου, ἡ νύμφη χύνει νύμφιον εἰς ὅλους τοὺς ἐστειωμένους, οἵτινες ῥίπτουσιν εἰς τὴν λεκάνην δῶρον νόμισμά τι. Τὴν δὲ προσεχῇ Κυριακὴν προσκαλοῦσι τοὺς νεονύμφους εἰς ἐστίασιν οἱ γονεῖς τῆς νύμφης. Ὄταν αὕτη εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νυμφίου, πρέπει νὰ θέσῃ πρῶτον τὸν δεξιὸν πόδα, ὡς καλὸν οἰωνόν, καὶ ἅμα εἰσελθούσῃ δίδουσιν αὐτῇ ἓνα ἄρτον, διὰ νὰ κομίσῃ αὐτὸν μέχρι τοῦ θαλάμου. Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας ἐμβαίνει ἡ νύμφη εἰς τὸ ὑπόγειον τῆς νέας οἰκίας, καὶ κρατοῦσα τὸν πῆρον (ἐμβόλον) τοῦ βουτυρίου, χύνει νερόν εἰς σημεῖον εὐτυχίας. Κατὰ τὸν γάμον ἡ νύμφη καλύπτεται μετὰ τὸ *Νύμφιασμα* (λεπτοφυέστατον ὕψος) καὶ μετὰ χρυσῇ *τέλειᾳ*, τὰ ὁποῖα καὶ ἀκολουθῶς ἐπὶ ἓνα μῆνα φορεῖ, στρέφουσιν αὐτὰ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἐπὶ τῆς αὐτῆς κόμης. Τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ

γάμου ὁ νυμφίος χορεύει πλησίον τῆς νύμφης, καὶ ᾄδεται τότε τὸ ᾠδῆμα·

« Τώρα δοξάζω τὸν Θεὸν
ποῦ πιάνω χεῖρι δροσερό. »

Τὴν δὲ τρίτην ὁ γαμβρὸς πορευόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν ἀγοράζει ἄλλας καὶ ἄρτον. Τὴν σήμερον τὰ πλείστα τούτων τῶν ἐθίμων παρηλελήθησαν.

3. Ἐπιμήδεια.

Ὄταν ἀποθάνῃ τις, ἀφοῦ θέσωσιν αὐτὸν καταλλήλως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου, αἱ πλησιέστεραι συγγενεῖς κάθηνται παρ' αὐτοῦ καὶ θρηνοῦσιν ἐπαινοῦσαι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματα τοῦ ἀποθανόντος ἢ τῆς ἀποθανούσας, κοπτόμεναι καὶ ὀδυρόμεναι μεγαλοφώνως, αἱ δὲ ἄλλαι γυναῖκες κινῶσι τὴν κεφαλὴν ἱλαρινῶς. Στολιζοῦσι δὲ τὸν νεκρὸν μετὰ διάφορα ἄνθη· τὴν δὲ νύκτα δὲν ἀφίνασι τὸν νεκρὸν μόνον, φοβούμενοι μὴ βροχολακιάσῃ· ἀπαγόμενον δὲ εἰς τὴν ὑστάτην κατοικίαν τοῦ, συνοδεύουσιν αὐτὸν οὐ μόνον οἱ ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες, ἐξ ὧν αἱ πλησιέσταται παρακαλοῦντοσαι τὸν νεκρικὸν κράδατον ἐκ τοῦ πλησίον ὀδύρονται καὶ κόπτονται μεγαλοφώνως, ἀσκεπεῖς καὶ λυτὰς ἔχουσαι τὰς κόμας. Μετὰ δὲ τὴν κηδείαν ἐπιστρέφουσιν οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς εἰς τὴν οἰκίαν, παρὰ τὴν θύραν τῆς ὁποίας ὑπάρχει νιπτήρ, καὶ νιψαμένοις παρατίθεται αὐτοῖς τράπεζα· τοῦτο δὲ ὀνομάζεται *Παρηγοριά*. Τὴν ἄλλην ἡμέραν λίαν πρῶτ' οἱ πλησιέστατοι συγγενεῖς ἀπερχοῦνται εἰς τὸν τάφον, φέροντες ἄνθη καὶ σπένδοντες αὐτὸν οἶνω. Κατὰ πᾶσαν δὲ ἑορτήν, καὶ ἄλλας ὀρισμένας ἡμέρας, καθὼς τὰ ἐντεάμερα, τὰ σαράντα κτλ. ποιῶσι τὸ αὐτὸ, κομίζοντες καὶ πλᾶκούντις (κολύπια), εἰς δὲ τὰ παῖδια φέρουσι διάφορα ζυμαρικά κατεσκευασμένα ἐν ὁμοιώματι μικρῶν πτηνῶν καὶ ἄλλων ζώων. Κατὰ τὰς διαφόρους δὲ ὥρας τοῦ ἔτους φέρουσιν εἰς τοὺς τάφους κέρασις, σταφυλὰς, μήλα, κλπ. Μέχρι δὲ πρὸ ὀλίγου ἐτίθετο νόμισμα εἰς τὸ στόμα τοῦ νεκροῦ διὰ τὸν *Χάρο*.

4. Ἀλλὰ τιτὰ ἐν ὀρισμέναις τοῦ ἔτους ἐποχαῖς.

Τὴν πρώτην τοῦ ἔτους καθὼς πανταχοῦ οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἐερτάζουσιν ἐξαίρετως πως. Ἀφ' ἑσπέρας γίνεται ὁ λεγόμενος *Ποδιακὸς* (1) ὡς ἀγαθὴν προοιωνίσμα· θέτουσι δὲ κλ. ἐπὶ μὲν πινάκιον σῖτον καὶ μικρὰ κερμάτια νομίσματος, εἰς δὲ τὸ εἰκονοστάσιον ποτήριον οἴνου μετὰ νομισμάτων μικρῶν· ὅστις δ' ἐγερεθῇ πρωϊαίτερον τῶν ἄλλων, λαμβάνει τὸ πινάκιον, καὶ σκαρπίζει τὸν σῖτον καὶ

(1) Ἡ λέξις παράγεται παρὰ τοῦ ποδός-ποδός καὶ ἔχει τὴν αὐτὴν σημασίαν μετὰ τοῦ ποδαρακόν· ὅθεν εἰς πᾶσαν ἐργασίαν ἑταρὴν εὐχονται λέγοντες καλὸν ποδιακὸν ὁμοίως λέγουσιν, οὗτος ἔχει καλὸν ποδιακόν, κλπ.

τὰ νομίσματα εἰς τοὺς κοιμωμένους, εἰς σημεῖον εὐτυχίας, καὶ συγχρόνως κυπᾶ αὐτοὺς μετὰ τὴν *seſſenda* ἥτοι θαλλὸν κραναίας, ἐπιλέγων

« *Χαρὰ καὶ Ἅγιος Βασίλης!*
καὶ τοῦ χρόνου γὰρ ζήσης! »

καὶ ὡς βραβεῖον τῆς ἐγρηγορότητός του λαμβάνει τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου καὶ τῶν νομισμάτων· οἱ δὲ κοιμώμενοι ἐγείρονται καὶ ἐπιμελῶς συνάζουσι τὰ σκορπισθέντα. Ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν ἔπειτα οἱ παῖδες συνειθίζουσι νὰ *σουρβίζουν* τοὺς συγγενεῖς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον δωρούμενοι μετὰ γλυκίσματα ἢ μετὰ νομίσματα. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν γίνονται αἱ βασιλεύουσιν (μελιτόπηται μετὰ βούτυρον πλασμέναι), τετμημέναι εἰς ῥομβοειδῆ τεμάχια, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐγκρύπτουσι μικρὸν νόμισμα. Τὴν ἡμέραν δὲ τοῦ Προδρόμου, τὴν ὁποίαν ἀνομάζουσιν *Ἀξιώματα*, ἀξιοῦν τοὺς μεμνηστευμένους καὶ τὰς μεμνηστευμένας· δηλ. οἱ συγγενεῖς καθίζουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τινος προσκεφαλαίου ἢ ἄλλου τινὸς πράγματος, καὶ λαμβάνοντες τὰς τέσσαρας ἄκρας αὐτοῦ αἶρουσι τρεῖς ἐπιλέγοντες α ἄξιος ἄξιος καὶ τοῦ χρόνου γὰρ ζήσης! Ὁ δὲ ἀξιονόμενος ὑπόσχεται ἐστίασιν εἰς τούτους. Ἡ δὲ ἐπιούσα τῆς τοῦ Ἁγίου Προδρόμου ἑορτῆς ἡμέρα τῆς *Μπάμπους*, καθ' ἣν πᾶσα μήτηρ οἷας δὴποτε τάξει καὶ ἂν ἦ, ὀφείλει αὐτοπροσώπως νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν *Μπάμπου της* (τὴν μαῖαν), κομίζουσα αὐτῇ ὄψον, ἕνα ἄρτον, ἕνα ἀλάντα (ψαρόνευρον), σαπώνιον καὶ εἴ τι ἄλλο· χύνει δὲ καὶ νύμφιον εἰς αὐτήν, ἥτις ἀπομάσσει τὰς χεῖρας εἰς τὸ φόρεμα ἐκείνης. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν γίνονται οἱ *Στάρτσοι* (1), ἀνάλογοι μετὰ τοὺς ἀλλαχοῦ γινόμενους κατὰ τὴν ἀποκρέω *μασκαράδας*, τῶν ὁποίων ὁμοῦ οὐσιωδῶς διαφέρουσιν· ἐπειδὴ ἐνταῦθα πᾶσα ἐταιρία τοιαύτη παρασκευάζει ἕνα γενίτσaron ὀπλισμένον καὶ μεγαλοπρεπῆ, καὶ ἕνα στάρτσον, ὡς σάτυρον τῷ ὄντι, δηλ. γελοῖον πρόσωπον· καὶ κατόπιν τοῦ γενιτσάρου ἀκολουθεῖ ἡ *καντύνά* μετὰ προχοῖδαν εἰς τὰς χεῖρας, παριστῶσα, φαίνεται, αἰχμάλωτον τοῦ γενιτσάρου, οὗτοι δὲ περιφέρονται ἀκολουθούμενοι, ὡς εἰκός, ἀπὸ πολυἀριθμον πλῆθος, εἰς τὰς ὁδοὺς, χερσέοντες καὶ παίζοντες· συνοδεύονται δὲ ὑπὸ τυμπάνου.

Τὴν δὲ ἡμέραν τῶν Βαζίων ἀδουσιν οἱ παῖδες τὴν ἐξῆς ᾠδὴν·

« *Βάβα, βάβα τοῦ Βαῖοῦ*
ὡς τὴν ἀλλ' τὴν Κυριακὴν
μετὰ τὸ κόκκινον τ' αὐγὸν
μετὰ τὸ φουρνὸν τὸ ψωμὶ
μετὰ τὴν σουγιά τὸ ψητὸ
μετὰ τὴν τσιούτρα τὸ κρασί. »

Διὰ δὲ τὸ Ἅγιον Πάσχα κάμνουσι τὰ *τσιορέκια*,

(1) Δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἠτυρολόγησε τὴν λέξιν παρὰ τοῦ Σάτυρου.

καὶ πᾶς τις στέλλει εἰς τοὺς συγγενεῖς του (οἱ κατώτεροι πρὸς τοὺς ἀνωτέρους) ἕν ἐξ αὐτῶν μετὰ κόκκινον αὐγά. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως ὀλίγον πρὸ τοῦ Πάσχα φθάνουσιν αἱ *χελιδόνες*, καὶ ἀρχίζουσι ν' ἀδῶν εἰς ἀναγγέλλουσαι τὴν ἀφίξιν τοῦ ἔαρος, οἱ παῖδες μετέφρασαν τρόπον τινὰ τὰ ἄπαντα τῆς *χελιδόνας* (1) εἰς τὴν ἐξῆς ᾠδὴν· (οἶοναί λέγουσιν αἱ *χελιδόνες*)

« *Ζυμώσατε καὶ πλάνατε,*
καὶ μέγα τσιορεκάκι, (δὶς)
χωρίζετε καὶ ράπτετε,
καὶ μέγα γελεκάκι. » (δὶς)

Τὴν δὲ πρώτην *Μαρτίου* οἱ μαθηταὶ τῶν κοινῶν Σχολείων συνειθίζον νὰ ἐορτάζωσι τὸν *Μάρτιον* (τὸν Ἄρην)· ὅθεν οἱ μὲν μικροὶ ἐλάβανον εἰς χεῖρας τῶν τὰς *χελιδόνας*, ὄργανον μικρὸν, συνιστάμενον ὑπὸ βάσεως ξυλίνης, εἰς ἣν προσήρμοστο ἡ μικύκλιον ἐπίσης ξύλινον, διὰ μέσου δὲ αὐτοῦ διήρχετο ἄξων, κινούμενος ἐλευθέρως ἐπὶ ὁπῆς τινος τῆς βάσεως διὰ κλωτῆς, περιελιγμένης εἰς αὐτὸν τὸν ἄξονα καὶ διερχομένης εἰς τὸ πλάγιον μέρος τοῦ ἡμικυκλίου, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ ἄξωνος ἐπεκράθητο ξυλίνη *χελιδὼν*, ἥτις κινουμένη ταχέως ἀπετέλει θόρυβόν τινα· εἶχον δὲ αὐτὴν ποικίλως χρωματισμένην.

Οἱ δὲ ἡλικιωμένοι τῶν μαθητῶν ἐκράτουν τὰ *κλιούγκια*, (εἶδος πελέκεως ἀπὸ μὲν τοῦ ἐνὸς μέρους ἀμβλούς, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐτέρου ὀξείας καὶ κεκλιμένου). Περιεφέροντο δὲ οὗτοι ἀπὸ οἴκτου εἰς οἴκτον, ἀδόντες ἄτιμα, ὡς τὰ ἐξῆς·

« *Χελιδόνα μου χρυσῇ,*
ἦσαν τρεῖς γόνα πλουμιστῇ,
κάθησε καὶ ἀλάλησε,
καὶ ὦραν παρακάλεσε·
ὅποιος δώσῃ τὸν παρὰ,
γὰρ ὕγεια καὶ χαρὰ,
ὅποιος δώσῃ τ' ἄσπρο
γὰρ μὴ φανῇ στὸ κάστρο,
ὅποιος δώσ' τὸ διάρι
γὰρ πάρωμε χαβιάρι. »

Καὶ πάλιν·

« *Μάρτιος μᾶς ἦρθε*
καὶ καλὸς μᾶς ἦρθε »

(1) Ὁ Ἀριστοφάνης (Ὀρν. 1413) λέγει « εἰς τοῖματιον τὸ σκολιὸν ἄδω μοι δοκεῖ », ἐνθα σχολιὸν τι λέγει « in amant ipsius testem. S. Ἐπειδὴ συναχθῶς *χελιδόνες* λέγει τοιοῦτόν τι φησιν « ἔαρος χρῆζει, παλαιὸν γὰρ χιτῶνα ἔχει. » — Ἀλλὰ οὐκ ἐπὶ τολμῶ νὰ ἐκφέρω γνώμην, ἐὰν τοῦτο ἔχει σχέσηιν τινὰ μετὰ τὴν ἐκ ἀνωτέρω ᾠδὴν τῶν *χελιδόνων*· διότι ἐνταῦθα οὔτε τὴν ἐκδοσιν ἐκείνην τοῦ Ἀριστοφάνους, τὴν ὁποίαν ποτὲ ἐν τῇ τοῦ Πανεπιστημίου βιβλιοθήκῃ εἶδον, ἔχω, οὔτε ἄλλην τινὰ μετὰ σχολία· ἀφίεται λοιπὸν ἡ κρίσις εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα δεινούς.

τὰ ὄρεα ἀνθοῦσι
κάμποι λουλουθοῦσι.
Καὶ σὺ καλὴ ῥοικοκυρὰ,
βάλε τὰ πατήκια σου
καὶ σέβα στὸ κελλάρι σου,
ἔβγαλε σαράκ' (1) αὐγά,
δὲς ἡμᾶς τὰ τέσσερα
καὶ σὰς τὰ εἰκοστέσσερα, (2)
τὰ μὴ μᾶς δεῖρ' ὁ δάσκαλος
δάσκαλος πρωτότοκος,
τᾶχωμε τὴν ἁμαρτία του
καὶ τὴν κολασία του.
Ἐξω ψόλλ' καὶ πόντικοι
μέσα ἡλίας καὶ γαρὰ
καὶ γαρὰ καὶ πασχαλιά
καὶ πάλι καὶ τοῦ χρόν' !»

Ἄλλο.

«Ρῆν' (3), ῥῆν' ῥέονταί,
ῥῆν' κουκουρεύονται,
ῥῆν' ἴσχει ὁτὰ βουνά
ὁτὰ βουνά τὰ πετρωτά,
τὰ φωνάξῃ, Ἀετέ,
Ἀετέ, σταυραετέ,
τὸ παιδί ποῦ βάπτισες
ψάριν, ψάριν ἔφαγε,
κόκκαλον κατὰπιε'
ποῦ τὰ τὸ λατρεύσωμεν; —
'Στὴν Ἀγνιά στὴν Παραγνιά (4)
'πὼχ' ἀνώγεια καὶ κατώγεια
καὶ ὕψηλὰ τὰ περιβόλια.»

Καὶ ἄλλο.

«Ἦλθεν ἡ Ἀνοιξίς
ὦρα καλὴ
τὰ, καὶ τὰ δένδρα
τὰ δροσερά
τὰ, καὶ τὰ χόρτα
τὰ τρυφερά.»

Ἐφιλοδώρουν δὲ αὐτοὺς συνήθως μὲ ὠά, ἢ καὶ μὲ χρήματα. Ἄν δὲν ἀπατώμαι, ὁ μακαρίτης Λευκίας ἀναφέρει περὶ τοῦ ἐθίμου τούτου ἐν τινὶ φυλλαδίῳ αὐτοῦ.

Τὴν 24 τοῦ μηνὸς Ἰουνίου, ἑορτὴν τοῦ Προφήτου

Προδρόμου, κάμνουσιν αἱ νεάνιδες τὴν Καληνίτσαν· δηλ. ἀφοῦ αἱ παρθένοι τῆς συνοικίας συναχθῶσιν ἐν τινὶ οἰκίᾳ, ἐνδύουσι μίαν τούτων ὡς οἶόν τε πολυτελῶς, ὡς νύμφην, καὶ ἔπειτα κρατοῦσαι αὐτὴν μὲ τῆθος εὐλαβῆς, καὶ διὰ τῶν χαρτίνων ριπιδίων τῶν ἀνεμίζουσαι διέρχονται τὴν πόλιν, ἄδουσαι τὸ παρὰ πόδας ᾄσμα, καὶ ἔρχονται εἰς τινὰ ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐξοχὴν, ὅπου τρώγουσι, χορεύουσι καὶ ᾄδουσι πάλιν ὅλαι αἱ παρθένοι· οἱ δὲ παῖδες τῆς αὐτῆς συνοικίας, ὀπλισμένοι μὲ σφενδόνας καὶ μὲ τοὺς λεγομένους φάλαγγας (1), συνοδεύουσι τὴν Καληνίτσαν, ἔτοιμοι νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας, ἢ ν' ἀρχίσωσι τρομερὸν πετροπόλεμον κατὰ παντός, ὅστις ἤθελε τολμήσει νὰ διαταράξῃ τὴν ἑορτὴν καὶ τὴν πανήγυριν ἐκείνην. Ἰδοὺ τὸ ἐπίσημον τῆς ἑορτῆς ᾄσμα·

«Καλὴ Νίτσα (2) στολισμένη δώδεκα χρονῶν.
δώδεκα χρονῶν τὴν πῆρεν ὁ Γιανίτσαρος,
τὰ τὴν μάθη τὸ θυξάρι καὶ τὸν πόλεμον.»

Ἄδουσι δὲ καὶ διάφορα ἄλλα ᾄσματα. Πρὸς τοῦτοις ἀφ' ἐσπέρας ἕκαστον κοράσιον, καθὼς καὶ οἱ νέοι, θέτει ἐντὸς κάλπης πλήρους ὕδατος μυστικῶς σημάδιόν τι, καὶ ἀφοῦ ἐπιστρέψωσιν ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν, συνέρχονται ὅλα εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν καὶ περικυκλοῦσι τὴν Καληνίτσαν, ἥτις ἐξάγει ἐκ τῆς κάλπης ἀνὰ ἓν σημάδιον· πρὶν δὲ φανερώσῃ αὐτὸ, τὰ ἄλλα κοράσια λέγουσι τὴν τύχην τῆς ἥς τινος ἤθελεν εἶναι τὸ σημάδι. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι συνήθως λέγουσι ποῖον θὰ πάρῃ, ἢ τί θὰ γείνη ἡ νεάνις· καὶ οὕτω διαλύεται ὅλη ἡ ἑορτὴ ἐκείνη. Εἶναι δὲ τοῦτο ἀνάλογον μὲ τὸν ἀλλαχοῦ ὀνομαζόμενον κλήδωνα.

Τὴν δὲ παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων ὀνομαζοῦσιν ἐνκειὰ γαγειά· ὅθεν τὸ ἐσπέρας φιλοτιμοῦνται νὰ παραθέσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν ἐννέα εἰδῶν φαγητὰ, συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ ἁλάτος καὶ τοῦ πεπέρεως. Τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν πρὸς τοῦτοις κάμνουσι τὴν καθαβάϊαν, ἥτις εἶναι ἄρτος ἔχων ἐπὶ τῆς ἀνω ἐπιφανείας σταυροειδῆ διαζώματα, ἐφ' ὧν κολλῶσι κάρυα, ἐντὸς δὲ τοῦ ἄρτου θέτουσι, ζυμώνοντες αὐτὸν, διὰ νὰ μὴ γνωρίζῃ κανεὶς ποῦ θέλει εἶναι, μικρὸν νόμισμα, καὶ τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ δεῖπνον κόπτουσι τὴν Καθαβάϊαν εἰς τόσα τεμάχια ὅσοι εἶναι οἱ παρακαθήμενοι· ἐάν δὲ ἔχωσι συγγενῇ τινὰ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν, χωρίζουσι καὶ δι' ἐκεῖνον ἰδιαιτέρον τεμάχιον. Ἐπίσης προσδιορίζουσι τεμάχια διὰ τὴν οἰκίαν καὶ διὰ τὰ ἄλλα αὐτῶν κτήματα, καὶ ἀφοῦ ὁ καθεὶς λάβῃ τὸ ἰδικόν του, τὸ ἀνοίγει ἀνζητῶν τὸ νόμισμα· εἰς ὅντινα δὲ εὐρεθῇ, ἐκεῖνος θεωρεῖται ὁ εὐτυχής.

Β. Μῦθοι.

Πανταχοῦ μὲν οἱ μῦθοι εἶναι συνήθεις, ἀλλὰ πρὸ

(1) Τεσσαράκοντα.

(2) Αὐτὸς ὁ ὑπολογισμὸς δὲν συμβαδίζει μὲ τὴν ἀριθμικὴν· ἀλλ' ἵσως ὁ ποιητὴς ποιητικῇ ἀδείᾳ χρησάμενος ὀλιγόρησε τῆς μαθηματικῆς ἀκριθείας.

(3) Εἰρήνη, κύριον ὄνομα.

(4) Ἡ Παραγνιά εἶναι μικρὸν χωρίον, ἀπέχον τοῦ Στενεμαχίου μίαν περίπου ὥραν (ὅρα Πανθ. φυλ. 249 περὶ τῆς Διοικησεως Φιλιππουπόλεως).

(1) Ὁ φάλαγγας κατασκευάζεται ἐκ χάρτου πτυσσομένου οὕτως, ὥστε τινασσόμενος εἰς τὴν σέρα καὶ ἀνοίγων ἀποτελεῖ πύργον ὡς μικρὸν ἐκπορσοκρότησιν.

(2) Ἀνίστα—Ἄννα.

πάντων ἐκεῖ, ὅπου ὅλη συνδιαλέξεως ποικίλη δὲν ὑπάρχει, οὗτοι ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτέραν πολλάκις τροφὴν τῶν συναναπτροφῶν, μάλιστα μεταξὺ γυναικῶν καὶ παίδων. Εἶναι δὲ τῷ ὄντι τερπνὸν τὸ νὰ εὗρεθῇ τις εἰς τοιαύτας συναναστροφάς, ὁποῖαι συνήθως αἱ τῶν χωρικῶν καὶ αἱ τῶν ἀστῶν μὲς αὐτῶν, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων. Συνάγονται οἰκογενεαὶ τινες, ἐπὶ παραδείγματι, συγγενικαὶ ἢ διὰ στενῆς φιλίας συνδεδεμέναι ἐν τινι οἰκίᾳ κατὰ τὰς μεγάλας τοῦ χειμῶνος νύκτας· ἐκεῖ βλέπεις τὰς κυρίας καθήμενας εἰς χωριστὸν μεντέριον, καὶ ἀπεχούσας μικρὸν τοῦλάχιστον ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν· καὶ οὗτοι μὲν εὐρίσκουσιν ὅπως δὴ ποτε ὅλην τινὰ ὁμιλίαν, περὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν, τῆς καλλιέργειας τῶν κτημάτων κτλ. Αἱ ὁμιλίαι ὅμως αὗται ποτὲ δὲν διεκπεραιοῦνται διαλογικῶς, ἀλλὰ πάντοτε εἶναι ἀρτηγήσεις, γινόμεναι ὑπ' ἐνὸς ἐκάστοτε μὲ τόνον καὶ ὕψος τοιοῦτον, ὥστε νομίζεις ὅτι παρευρίσκεσαι εἰς συναναστροφὴν τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς. Οἱ νεώτεροι τὴν ἡλικίαν οὐδαμῶς σχεδὸν λαμβάνουσι μέρος εἰς αὐτάς, οἱ δὲ προεβεβηκότες, καὶ κεκτημένοι ἐκ τῆς ἡλικίας τὸ δικαίωμα τοῦτο, ὁμιλοῦσι πάντοτε ἀξιωματικῶς, ἀναμιγνύοντες εἰς τοὺς λόγους τῶν ἀπορθέγματα προσώπων τεθνηκότων, καὶ ἐπικυροῦντες τὸ ἀξιόπιστον τῶν λεγομένων διὰ παροιμιῶν. Ἐάν δὲ ὁ Βάχχος εἰσελθῇ εἰς τὴν συναναστροφὴν, (καὶ θεωρεῖται, ἀληθῶς εἰπεῖν, ἡ παρουσία του πάντοτε σχεδὸν ἀναγκασίαν), τότε ἡ τῶν ἀνδρῶν γίνεται ζωηρότερα· οἱ γεροντότεροι σιωπόντων τῶν ἄλλων διηγούνται ἐνθουσιωδῶς διαφόρους περιπετείας τῆς νεανικῆς τῶν ἡλικίας, ἀνδραγαθήματα διάφορα, γνωριμίας μεγάλων καὶ σημαντικῶν ἀνδρῶν, ἐνασμενίζόμενοι νὰ ἐξυψώσι τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματα τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἀνδρῶν, οἶονεῖ ἐπαναλαμβάνοντες τὸ νεστόρειον ἐκεῖνο·

... κείρισσι δ' ἄν οὐ τις

τῶν, οἱ γὰρ βροτοὶ εἰσὶν ἐπιχθόνιοι, μαχέοιτο.

Αἱ δὲ κυρίαι καθήνται σιωπῶσαι, βλέπομεναι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι σιγηλῶς τὴν πολλάκις οὐ τοχαῦσαν αὐτῶν καλλονήν. Μεταξὺ δὲ τῆς σιγῆς ἐκείνης τοῦ ὠραίου φύλου, αἴρνης τις ἐξ αὐτῶν, εἰς ἣν ἡ ἡλικία καὶ ἡ πολιὰ δίδει δικαίωμα ὁμιλίας, ῥίπτει ἀστείτυμόν τινα ἀβλαβῆ εἰς τὸ μέσον, καὶ κάμνει τὰς σιωπώσας ὠραίαις νὰ δείξωσι τοὺς λευκοὺς ὀδόντας αὐτῶν, ἢ καὶ νὰ ἀκουσθῇ ἐναρμόνιος πᾶταγος γέλωτος, χωρὶς πολὺ τοῦτο νὰ διατράξῃ τὴν εὐωχίαν τῶν κυρίων. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ πρῶτον σύνθημα ὁμιλίας, ἥτις ἔπειτα ἀρκετὴν ὥραν ἐξακολουθεῖ, λαλουσῶν, κατὰ τὴν γενικὴν συνήθειαν τοῦ ὠραίου φύλου (καὶ ἔστω μοι συγγνώμη διὰ τὴν τολμὴν τῆς παρρησίας) ὅλων τῶν κυρίων συγχρόνως· ἀφοῦ δὲ μετὰ τινα καιρὸν ἐξαντληθῇ πᾶσα ὅλη ὁμιλία περὶ τοῦ ἐνδύματος τῆς δεῖνα, καὶ τοῦ βαδίσματος τῆς ἄλλης, ἢ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ γλυκοῦ τῆς Ἑλέντιονος καὶ τοῦ μέλιτος ἢ τῆς πασιλλας τῆς Ραλοῦς, τότε πάλιν περιπίπτουσιν

εἰς τὴν πρώτην σιγὴν, ἀφοῦ θερμῶς παρακλέσῃ τὴν πολιὰν ἐκείνην νὰ διηγηθῇ αὐταῖς μῦθόν τινα, τὸν ὁποῖον (ἐν παρενθέσει) ἤκουσαν τοῦλάχιστον ἐκατοντάκις· ἐάν δὲ ἡ αἵτησις τῶν γείνη δεκτὴ, τότε περικυκλοῦσιν αἱ ὠραῖαι μὲς τὴν εὐεργετικὴν γραῖαν, ἥτις φιλαρέσκως προσημιασμένη, ἀρχίζει ἐπικῶς πῶς τὸν μῦθον, καὶ δὲν διακόπτεται, εἰμὴ ὅταν νεωτέρα τις διακόψῃ αὐτήν, ζητοῦσα πληροφορίας περὶ τῶν ἀναφερομένων προσώπων ἢ ποιοῦσα παρατήρησιν τινα λόγου ἀξίαν.

Δὲν ἐπιχειρῶ ὁμως ἐγὼ νὰ σᾶς γράψω ὅλους τοὺς μῦθους τῶν γραῖδίων ἐκείνων, ὅσους ἤκουσα· διότι τῇ ἀληθείᾳ δὲν θὰ ἦναι μικρὸν τὸ κακόν· ἀλλὰ παρλείπων τοὺς πλείστους, ἐπισυνάπτω ἐνταῦθα, ὀλίγους τινάς, οἵτινες μοι ἐράνησάν πῶς περιεργοί, ἔχοντές τινα ἀξίαν, εἴτε ὡς παρωδία ἀρχαίων περιελθόντων μέχρις ἡμῶν κατὰ παράδοσιν, εἴτε ὡς νεώτερα πλάσματα.

Ὁ μῦθος τῆς Χελιδόρος.

«Νέος τις ἤρπτο παρθένου ἐρασμιωτάτης, ἥτις ἐν τούτοις οὐδεμίαν ἐδίδε προσοχὴν εἰς τὸν ἔρωτα τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου (καὶ πότε δὲ αἱ ὠραῖαι δὲν δεικνύουσι τοιαύτην σκληρότητα;). Διὰ νὰ ἀπολαύσῃ λοιπὸν ὁ νέος τοῦ ποθουμένου ἐπενόησε τὸ ἐξῆς στρατήγημα· μεταμφιεσθεὶς ἐπώλει εἰς τὰς ὁδοὺς μῆλα, καὶ ἦλθεν ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς ἐρωμένης του, ὅπου σταθεὶς ἐφώναζε· «Μῆλα, μῆλα καλὰ ν!— Πόσον δίδεις τὰ μῆλα; ἡρώτησεν ἡ νεᾶνις μὴ ἀναγνωρίσασθ τὸν διάπυρον ἐραστὴν της.— Ὁλα, Κυρία, τὰ δίδω δι' ἐν σοινίκι κέγχρου.— Καλὰ, ἔλα νὰ τὰ ἀγοράσωμεν ἡμεῖς, ἐπανελάθεν ἡ ὠραία παρθένος. Καὶ ὁ νέος εἰσῆλθε, καὶ λαβὼν τὸ αἰτηθὲν ἀντίτιμον, ἔδωκε τὰ μῆλα· ἀλλ' ἐνῷ ἐνησχολεῖτο εἰς τὸ νὰ μεταγγίσῃ τὸν κέγχρον, ἐξεπίτηδες ἔχυσεν αὐτὸν κατὰ γῆς, καὶ ἐλάθησε νὰ τὸν συνάξῃ εἰς τὸν σάκκον τοῦ σπυρί, σπυρί. Ἡ νέα βλέπουσα τὸν μικρὸν ἀγῶνα τοῦ νέου, ἐγέλα, παρατηροῦσα ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ συναχθῇ οὕτω τόσος κέγχρος, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐπέμενε λέγων ὅτι ἔχει λόγους ἰσχυροὺς, ὥστε τοιοῦτοτρόπως νὰ τὸν συνάξῃ. Καὶ ἀποποιηθεὶς τὴν προσφορὰν ἄλλου σοινικίου, ἐξηκολούθησε μέχρις οὐ ἐνύκτωσε· τότε δὲ παρεκάλεσε τοὺς οἰκέτους νὰ ἐπιτρέψωσιν αὐτῷ νὰ μείνῃ τὴν νύκτα ἐν τῇ οἰκίᾳ πρὸς ἐξακολούθησιν τῆς ἐπιπόνου ἐργασίας του· ἐκεῖνοι δὲ, μηδὲν ὑποπτεύοντες, δὲν ἐδίστασαν νὰ τῷ ἐπιτρέψωσιν, οἰκτιρόντες αὐτὸν ἐν τούτοις διὰ τὴν βλακώδη ἐπιμονὴν του. Ἀφοῦ δὲ ἅπαντες ἀπεχώρησαν εἰς τοὺς κοιτῶνάς των, ὁ νέος ἐφρόντισε νὰ παρατηρήσῃ πού ἐμελλε νὰ κοιμηθῇ ἡ ἐρωμένη του, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός εἰσελθὼν εἰς βαθύτατον ὕπνον, ἀνέσπασεν αὐτήν, καὶ ἀνεχώρησε, χωρὶς κανεῖς, οὐδ' αὐτὴ ἡ νέα, νὰ ἐννοήσῃ. Ἀφοῦ δὲ ἐξημέρωσε, καὶ ἠγέρθη ἡ νέα, παρατήρησεν ὅτι εὐρίσκετο πολὺ μακρὰν τῆς πατρικῆς της οἰκίας πλησίον ἐκείνου ὅστις τὴν ἠγάπα, χωρὶς ὅμως

ν' ανταγαπᾷται παρ' αὐτῆς, καὶ ἀμέσως ἐννόησε τὴν παγίδα εἰς ἣν ἐνέπεσεν· ἀπεφάσισεν ὁμῶς νὰ ἐκδικηθῇ, καὶ οὕτω δὲν ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν οὐδὲ λέξιν. Ἐδοκίμασε μὲ μυρίους τρόπους ὁ ἐμπαθὴς ἐραστὴς ν' ἀποσπάσῃ ἕνα λόγον ἀπὸ τὸ στόμα της, ἀλλ' ἐστάθη ἀδύνατον. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ ἡ πλέον ἐλτακτος ὠραιότης ἄρῳνος οὕτω δὲν δύναται νὰ ἐμπαθήσῃ ἢ νὰ διατηρήσῃ τοῦλάχιστον ἐρωτα εἰς τὴν καρδίαν. Ὅθεν ὁ νέος, ἀφοῦ πολὺν χρόνον ἐδατανίζετο, ἀπεφάσισε τέλος πάντων νὰ νυμφευθῇ ἄλλην, ἥτις τοῦλάχιστον νὰ δύναται νὰ λαλῇ. Ἐνθ' λοιπὸν ἐτελεῖτο ἡ τελετὴ τοῦ γάμου, παρὴν καὶ ἡ βιωτὴ ἐκείνη καλλονή, ἥτις βεβυθισμένη εἰς τὴν πλέον ἀπελπιστικὴν μελαγχολίαν, δὲν παρατήρησεν ὅτι ἡ λαμπὰς ἦν ἐκράτει εἰς χεῖράς της, ἐκείνη τόσον, ὥστε παρ' ὀλίγον ἔκαιε καὶ τὰ δάκτυλά της. Ἀλλὰ ἡ νύμφη μὴ ὑπομένουσα ἐνθ' ἐγένετο ἡ τελετὴ, ἀνέστρεψε τὸ νύμφισμά της, καὶ ἀπευθυνομένη πρὸς τὴν ὠραίαν ἐκείνην τὴν τόσον ἀνάληπτον μένουσαν, ἐπιπληκτικῶς εἶπεν.

« Αἰ! καὶ μένη, ἂν ἦσαι βῆ (1) καὶ βώκου! δὲν εἶσαι τυφλὴ τυφλώκου! »

« Ἡ κατὰ προσποίησιν ἄλλος βλέπουσα τὴν ἀνυπομονησίαν τῆς νύμφης, ἀπεκρίθη· « Τρία χρόνια ἐγὼ ὑπέφερα σιωπῶσα, καὶ τὸ δὲν ἡδυνήθη νὰ ὑποφέρῃς χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃς οὐδὲ μίαν στιγμὴν; » Τότε ὁ νέος ἀκούσας τὴν φωνὴν της, ὤρμησε νὰ τὴν συλλάβῃ ἀπὸ τὰς πλεξίδας της· ἀλλ' αὕτη μετεβλήθη εἰς χειρὶδὸνα, καὶ αἱ πλεξίδες της ἔμειναν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐραστοῦ· μόνον δὲ δύο ἔμειναν εἰς ἐκείνην, καὶ αὗται εἶναι αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ψαλιδωτὴν οὐρὰν τῆς χειρὶδὸνος. »

Μῦθος Τρυγόνος (2).

« Διδασκαλίσσά τις εἶχε μαθήτριαν, ἣν ἔστειλε νὰ τῇ ἀγοράσῃ μέταξαν πρασίνου χρώματος, ἀλλ' αὕτη λησμονήσασα ἔφερεν ἄλλου χρώματος μέταξαν· τὸ αὐτὸ καὶ δεῦτερον ἐγένετο. Ὅθεν ἡ διδάσκαλος ὀργισθεῖσα, ἐπέρασε τὴν θηλειάν τῆς μετὰ ξης εἰς τὸν λαιμὸν τῆς μαθητρίας, διὰ νὰ τιμωρήσῃ αὐτὴν αὐστηρῶς. Τότε ἡ ἀθώα νέα εἰδείθη τοῦ Θεοῦ νὰ μεταβλήθῃ εἰς πτηνόν, καὶ οὕτως ἐγένετο τρυγὼν, (θρηνοῦσα καὶ ἔχουσα δεῖγμα τοῦ κινδύνου της τὴν εἰς τὸν τράχηλόν της μέλαιναν ταινίαν, ἥτις εἶναι ἡ θηλειά . . .). »

Νόστιμον εἶναι καὶ τὸ ἀκόλουθον μυθᾶριον, δι' οὗ σκοπεῖται ἴσως νὰ καταδειχθῇ τὸ ἀλληλένδετον τῶν ὄντων.

« Παιδίον ἔχον μικρὸν κώδωνα, ἀνῆρτησέ ποτε εἰς ἕν χαμόδενδρον· ἀλλ' ὡς τοῦ θούματος! τὸ χαμόδενδρον ἐν βροπῇ ὀρθαλμοῦ μετεβλήθη

εἰς οὐρανόμικτε δένδρον, ὥστε τὸ παιδίον δὲ ἡδύνατο πλέον νὰ ρηθῇ τὸν κώδωνίσκον του. Ὅθεν ἐστάθη παρὰ τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου, καὶ θερμῶ παρακάλει αὐτὸ νὰ τῷ ἀποδώσῃ τὸν κώδωνα του· ἐπειδὴ δὲ τὸ δένδρον ἔμενεν ἀκαμπτον, τὸ παιδίον ἠπειλήσεν αὐτό, ὅτι θέλει προσκαλέσει τὸν πέλεκυν, διὰ νὰ τὸ κόψῃ· ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ δένδρον περιεφρόνησε τὴν ἀπειλήν· ὅθεν διευθύνεται τὸ παιδίον εἰς τὸν πέλεκυν, πρὸς ὃν λέγει· « Πήγαινε νὰ κόψῃς τὸ δένδρον ἐκεῖνο, διὰ νὰ μ' ἀποδώσῃ τὸν κώδωνα μου »· ἀλλ' ὁ πέλεκυς ὤκνησε. Τὸ παιδίον ἠπειλήσεν καὶ αὐτόν, ὅτι θέλει προσκαλέσει τὸ πῦρ, διὰ τὸν καύσῃ· ἡ διαφύρεται καὶ περὶ τῆς ἀπειλῆς. Ὅθεν τὸ δυστυχὲς παιδίον ἔδραμε καὶ πρὸς τὸ πῦρ, καὶ πάλιν πρὸς τὸ νερόν, καὶ πάλιν πρὸς τὸν ἐλέφαντα, (διὰ νὰ πῇ τὸ νερόν), καὶ πρὸς τοὺς ποντικούς, διὰ νὰ ἐμβῶσιν εἰς τοῦ ἐλέφαντος τὰ ὦτα· ἀλλ' οὐδ' αὐτοὶ ἠθέλησαν νὰ δώσωσι προσοχὴν εἰς τὰς παρακλήσεις ἢ εἰς τὰς ἀπειλάς τοῦ πτωχοῦ παιδίου. Τότε τρέχει πρὸς τὴν γάταν, ἥτις προθύμως δεχθεῖσα τὴν παρακλήσιν του ἔδραμε διὰ νὰ φάγῃ τοὺς ποντικούς· οὗτοι διὰ νὰ σωθῶσι τρέχουσι νὰ ἐμβῶσιν εἰς τὰ ὦτα τοῦ ἐλέφαντος, ὁ ἐλέφας κινεῖται νὰ βροθήσῃ τὸ νερόν, τὸ νερόν μεθ' ὁρμῆς ὁρμᾷ νὰ σβύσῃ τὸ πῦρ, τὸ πῦρ πετᾷ νὰ καύσῃ τὸν πέλεκυν, ὁ πέλεκυς ὁρμᾷ νὰ κόψῃ τὸ δένδρον, τὸ ὅποιον βλέπον τὸν κίνδυνον ἐπικείμενον, ἐχρημάτωσε καὶ οὕτως ἡδυνήθη τὸ παιδίον νὰ λάβῃ τὸν περιπόθητον κώδωνα του. »

Τὸ δ' ἐφεξῆς ἔχει ἀναλογίαν τινὰ μὲ τὸ ἀνωτέρω.

« Ποντικός τις εὗρεν ἐν ξηραδάκι (ταμάχιον ἄρτου ξηροῦ), ἦλθε δὲ πρὸς τὸν μάγειρον, παρακαλῶν αὐτόν νὰ τῷ δώσῃ ὀλίγον ζωμόν, διὰ νὰ βρέξῃ τὸ ξηραδάκι καὶ νὰ τὸ φάγῃ· ἀλλ' ὁ γλίσχρος μάγειρος εἰήτησε παρὰ τοῦ ποντικοῦ ζῦλα. Προτέδραμε λοιπὸν εἰς τὸ βουνόν, λέγων· « Ὅς σὺ μένα ζυλάκι, ἐγὼ ζυλάκι τὸν μάγειρον, μάγειρος μένα ζωμάκι, νὰ βρέξω τὸ ξηραδάκι μου νὰ τὸ φάγω. » Τὸ βουνὸν εἰήτησε βροχήν, καὶ ὁ ποντικός ἦλθε πρὸς τὸν Θεὸν ζητῶν βροχήν· ἀλλ' ὁ Θεὸς εἰήτησε θυμιάμα· ἀπῆλθε πρὸς τὸν ἑδραῖον ζητῶν θυμιάμα, ἀλλ' οὗτος ἀπαιτεῖ ὄν, ἦλθεν εἰς τὴν ὄρνιθα, (ἀλεατορεῖδα) ζητῶν ὄν· αὕτη ζητεῖ κεγχρί, ἔρχεται εἰς τὸν παντοπώλην, λέγων· « Σὺ μένα κεγχρί, ἐγὼ κεγχρί τὴν ὄρνιθα, ὄρνιθα μένα αὐγὸ, ἐγὼ αὐγὸ τὸ λιαχουντῆ (τὸν ἑδραῖον), λιαχουντῆς μένα θυμιάμα, ἐγὼ θυμιάμα τὸ Θεό, ὁ Θεὸς μένα βροχίτσα, ἐγὼ βροχίτσα τὸ βουνόν, τὸ βουνόν μένα ζυλάκι, ἐγὼ ζυλάκι τὸν μάγειρα, μάγειρας μένα ζωμάκι, νὰ βρέξω τὸ ξηραδάκι μου νὰ τὸ φάγω. » Ἀλλὰ ὁ ἀπληστος μπακάλης ζητεῖ ἄλλας· ὁ δυστυχὴς ποντικός ἀπέρχεται εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ λάβῃ ἄλας, ἐκεῖ δὲ πίπτει καὶ πνίγεται, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ μετὰ τόσας παλινδρομίας νὰ βρέξῃ τὸ ξηραδάκι του καὶ νὰ τὸ φάγῃ. »

(* Ἐπεταὶ συνέχεια.)

(1) Βοσῆ.

(2) Ἐν Σπανημάχῳ καὶ εἰς τὰ περί τῆς τρυγῶν καλεῖται κοινότερον μὲν γκουσχυκούχτα, ὡς ἐκ τῆς φωνῆς, ἀλλὰ καὶ ἑκαρχεῦρα.